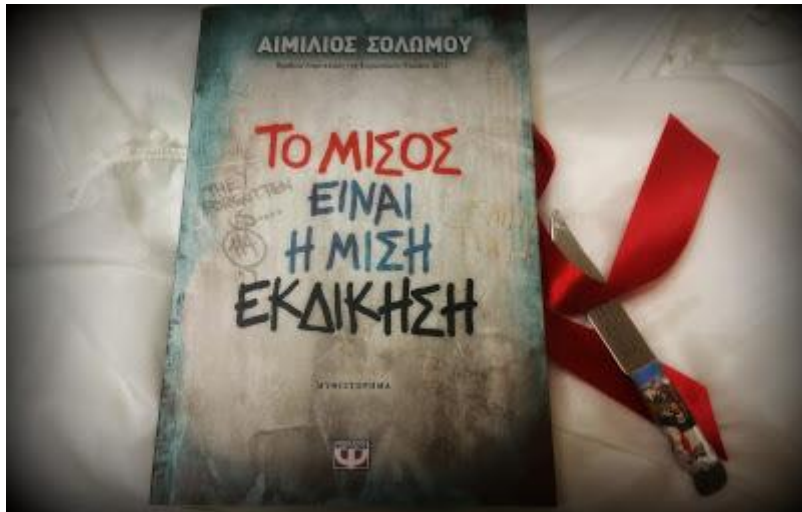

Σάββατο, 30 Απριλίου 2016

Αιμίλιος Σολωμού: “Στην Ελλάδα και την Κύπρο ποτέ δεν κοιτάξαμε κατάματα τις αλήθειες”

“Η ιστορία επαναλαμβάνεται”. Έτσι λένε και έτσι είναι τελικά. Αρκεί να πραγματοποιήσει κανείς νοερά ταξίδια με το νου κάνοντας βουτιά στο χρονοντούλαπο των γεγονότων του παρελθόντος για να το διαπιστώσει. **Αρκεί να ρίξει μια ματιά γύρω του. Στα πρόσωπα των πολιτικών. Στα λεγόμενα της υποτιθέμενης πνευματικής ηγεσίας. Στην τάση μας να ρίχνουμε το φταίξιμο στους άλλους. Στη δειλία μας να αναλάβουμε δράση και να αντιμετωπίσουμε την αλήθεια κατάματα.** Ξεφυλλίζω σελίδες βιβλίων ψάχνοντας για απαντήσεις, διευκρινίσεις, κάποιον να μου εξηγήσει τι συμβαίνει, από κάπου να πιαστώ για να προχωρήσω. “Αυτός που ψάχνει, βρίσκει”, λένε επίσης. Και αυτή τη φορά η απάντηση ήρθε με τη μορφή ενός βιβλίου με τον τίτλο **“Το μίσος είναι η μισή εκδίκηση”** του συγγραφέα, **Αιμίλιου Σολωμού**, ο οποίος χρησιμοποίησε λέξεις και πληροφορίες που δεν διστάζουν να “βάλουν το μαχαίρι στο κόκκαλο” έχοντας μια πολύτιμη αποστολή. **Να φτιάξουν μια γέφυρα μεταξύ παρελθόντος και παρόντος για να ανοίξει επιτέλους ο δρόμος. Και τα μάτια μας.** Γιατί τα μάτια μας τα έχουμε για να τα χρησιμοποιούμε για το σκοπό που επινοήθηκαν. Για να βλέπουμε και όχι να παραβλέπουμε ή να εθελουφλούμε. Για να παραδειγματιζόμαστε από το παρελθόν κάνοντας πιο κατάλληλες επιλογές στο μέλλον.

Επιλογές στο ποιους ανεβάζουμε στην εξουσία με την ψήφο μας, σε ποιους παραδίδουμε εν λευκώ τη ζωή μας, ποιους αφήνουμε να μας παραμυθιάζουν ότι δήθεν ενεργούν για το...καλό μας ενώ τα χτυπήματα κάτω από το τραπέζι γίνονται ολοένα πιο αμείλικτα. Και πιο απάνθρωπα. Λες και το συναίσθημα που υπάρχει στο ανθρώπινο DNA, έχει κάνει φτερά. Η σφαγή στο Δήλεσι, ένας φόνος στο σήμερα, αυτοκτονίες, ληστές που δρουν στα βουνά και ενίοτε κατεβαίνουν στα “σαλόνια” για να μολύνουν τα πάντα με το δηλητήριό τους. Άνθρωποι-οχιές που τυλίγονται γύρω από το σώμα σου και τη στιγμή που στρέφεις το κεφάλι αλλού, σου δίνουν τη χαριστική βολή. Αυτό συμβαίνει όταν για χρόνια αποφεύγεις να δεις την αλήθεια. **“Έτσι όπως συνέβη και με την Ελλάδα και την Κύπρο”**, τονίζει ο συγγραφέας μιλώντας μαζί μου για όλους και για όλα. Την πολιτική, τους σύγχρονους ληστές, το μίσος, το φυλετικό διαχωρισμό, την εκδίκηση, την αγάπη. **“Χρειάζεται επανάσταση για να ξεπεραστούν οι διαφορές μας”**, μου απαντά όταν τον ρωτώ τι δεν κάνουμε σωστά σαν έθνος και σαν λαός. Μια επανάσταση για να διαπιστώσουμε όχι το ποιος επιτίθεται πιο ανελέητα, αλλά το ποιος τολμά να αγαπάει περισσότερο. **“Μια επανάσταση για την αγάπη”**, ολοκληρώνει την κουβέντα του. Ο λόγος λοιπόν σε εκείνη. Τότε, τώρα, πάντοτε. Γιατί όταν αποφασίζει να μιλήσει αυτή, όλα τα υπόλοιπα σωπαίνουν...

Συνέντευξη στη Βίκυ Καλοφωτιά

“...οὔτοι συνέχθην, ἀλλὰ συμφιλεῖν ἔφυν...”(“Δεν γεννήθηκα να συμμετέχω στο μίσος αλλά στην αγάπη”), ακούγεται από τα χείλη της Αντιγόνης του Σοφοκλή. Πώς επιλέξατε σε μια εποχή σαν τη σημερινή, που έχει ανάγκη περισσότερο από ποτέ, το νέκταρ της αγάπης, να γράψετε ένα βιβλίο με τον τίτλο **“Το μίσος είναι η μισή εκδίκηση”**; Ισχύει ότι όταν βρει κανείς το θάρρος να κοιτάξει το “κακό” κατάματα, τότε πετυχαίνει τελικά να το ξορκίσει;

Είναι αλήθεια πως σήμερα ίσως έχουμε περισσότερο ανάγκη την αγάπη και την ομορφιά με την ευρύτερη έννοια παρά το μίσος. Όπως η αγάπη της Αντιγόνης αντιπαρατάχθηκε στον άδικο νόμο και την τυραννία, κι εμείς μπορούμε να προτάξουμε την αγάπη σε όσους υποφέρουν. **Όμως, σε εποχές σαν τη δική μας κατά την οποία η αδικία και ο πόνος είναι παντού γύρω μας, το μίσος βρίσκει έδαφος να ριζώσει και να θεριέψει.** Ο πρωταγωνιστής του βιβλίου, ο Αλέξης Σοκαρδής, αισθάνεται μίσος για το πολιτικοοικονομικό κατεστημένο, γιατί θεωρεί πως του στέρησε την ευτυχία, τον παράδεισο της παιδικής του ηλικίας, μετέτρεψε σε εφιάλη τα όνειρά του. Η οικονομική καταστροφή της οικογένειάς του λόγω της κατάρρευσης του χρηματιστηρίου, όσο ήταν ακόμα παιδί, οδήγησε τον πατέρα του στην αυτοχειρία. Αυτό το “κακό” ο ήρωας επέλεξε να το αντιμετωπίσει με το μίσος. Αλλά δεν μπορεί να το ξορκίσει. Γιατί αυτή δεν είναι η λύση. **Το μίσος δηλητηριάζει τις ψυχές μας, μάς απανθρωποποιεί. Και χειρότερα, με την εκδίκηση δεν υπάρχει γυρισμός.**

Το “κακό” πρέπει πρώτα να το κατανοήσουμε σε βάθος, να απαντήσουμε στο πώς και το γιατί. Έτσι θα το κοιτάξουμε κατάματα και θα το αντιμετωπίσουμε. **Στην Ελλάδα και την Κύπρο ποτέ δεν κοιτάξαμε κατάματα τις αλήθειες. Και υπάρχουν σκοτεινές πτυχές στην ιστορία μας που δεν τις αγγίξαμε, προκειμένου ν’ αποφύγουμε να ψηλαφίσουμε τις πληγές. Αυτό στοίχισε το παρόν και το μέλλον μας.** Οι μαύρες κηλίδες χαραχτηκαν στην ψυχή και τη συνείδησή μας, παραμείναμε δέσμιοι του παρελθόντος. Ποια είναι τα αίτια που μας έφεραν εδώ, ποιοι ευθύνονται; Θα τιμωρηθούν αυτοί που έσυραν τη χώρα σ’ αυτή τη δυστυχία; Φοβάμαι

πως όχι. Όπως συνέβη πολλές άλλες φορές στο παρελθόν. Αυτό όμως αποτελεί εμπόδιο στο να κατανοήσουμε τον κόσμο γύρω μας, να επιλύσουμε τα προβλήματα και να προχωρήσουμε μπροστά. Άλλοι λαοί το έπραξαν, κοίταξαν κατάματα το παρελθόν τους, τα είπαν έξω από τα δόντια, ανέδειξαν τις αλήθειες, επώδυνες πολλές φορές, τιμώρησαν όσους είχαν ευθύνες κι έτσι κατάφεραν να σταθούν στα πόδια τους. Γιατί να μην μπορούμε κι εμείς;

Στις σελίδες του δημιουργείται μέσα από την εξιστόρηση “μελανών σημείων” της Ιστορίας της Ελλάδας, μια νοερή γέφυρα που συνδέει τη σφαγή στο Δήλεσι το 1870, με τη δολοφονία δύο απεσταλμένων της τρόικας στις μέρες μας. Πόσες φορές πρέπει να επαναληφθούν “οικεία κακά” για να πάρουμε το μάθημά μας και να αλλάξουμε ρότα;

Η γέφυρα είναι οι ομοιότητες και οι συμπτώσεις, τα αόρατα νήματα που συνδέουν αυτά τα δύο γεγονότα και τις εποχές. Ο πρωταγωνιστής (2013) είναι απόγονος ενός εκ των μελών της συμμορίας των Αρβανιτάκηδων του 1870. Δολοφονεί τους τροϊκανούς και αφήνει ένα σημείωμα στην σκηνή του εγκλήματος, συνδέοντάς το με το μακρινό 1870. Η συμμορία συνέλαβε τότε και δολοφόνησε τέσσερις επιφανείς Ευρωπαίους, τρεις Άγγλους και έναν Ιταλό. Προηγούμενως ζητούσαν λύτρα και αμνηστία. Όσα ακολούθησαν ήταν καταιγιστικά. **Η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη στράφηκε με μένος κατά της χώρας και τα δημοσιεύματα ήταν άκρως προσβλητικά για τους Έλληνες. Το ίδιο συμβαίνει, σε έναν βαθμό, και τα τελευταία χρόνια με την κρίση.** Αυτό μου έδωσε την πρώτη ιδέα για τη σύνδεση των δύο εποχών. **Το 1870 ήταν η αφορμή να μιλήσω για το σήμερα, αλλά και μέσα από το σήμερα να μιλήσω για το τότε.** Επιπλέον, η σφαγή στο Δήλεσι, προσέδωσε βάθος στο μυθιστόρημα και τους χαρακτήρες του βιβλίου.

Τα ιστορικά γεγονότα δεν είναι απόρροια τυχαίων παραγόντων.Κυοφορούνται για πολύ καιρό, χρόνια, ίσως αιώνες. Η κρίση που βιώνουμε σήμερα είναι ένα τέτοιο ιστορικό γεγονός διάρκειάς που θα χαρακτηρίσει μίαν ολόκληρη εποχή. Είμαστε μέρος της ιστορίας και ταυτόχρονα μέρος του προβλήματος. Πολύ φοβάμαι, όμως, ότι **δε μάθαμε από τα λάθη μας, είμαστε καταδικασμένοι να ζούμε περιπέτειες, τραγωδίες που έχουμε ξαναζήσει. Οι άνθρωποι ξεχνούν εύκολα στον μακρύ δρόμο της ιστορίας, η μνήμη μας είναι κοντή. Είμαστε ανεπίδεκτοι μαθήσεως, μένουμε πάντα στην ίδια τάξη, και γι' αυτό καταδικασμένοι να ξαναζήσουμε τραγωδίες. Είναι μια απαισιόδοξη άποψη, αλλά νομίζω αυτή είναι η αλήθεια. Εκτός κι αν αλλάξουμε άρδην συλλογικά τη νοοτροπία και τη συμπεριφορά μας.**

Όπως τότε, έτσι και τώρα η Ελλάδα χάνει διαρκώς έδαφος παραδίδοντας τη δύναμή της σε ξένα χέρια, σε μια προσπάθεια να βρει από κάπου να πιαστεί. Αυτό που χρειαζόμαστε σε μια τέτοια στιγμή, είναι επίδοξους “εθνοσωτήρες” ή να ενωθούμε όλοι σε μια γροθιά ξεριζώνοντας τα “γαϊδουράγκαθα”;

*Αυτή, δυστυχώς, είναι μια διαχρονική και αδιέξοδη κατάσταση που κρατάει από την εποχή της ίδρυσης του ελληνικού κράτους. Το Πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας επέτρεπε τις επεμβάσεις των ξένων δυνάμεων, προέβλεπε τις εγγυήσεις της Αγγλίας, της Γαλλίας και της Ρωσίας για την ανεξαρτησία, το πολίτευμα και τα σύνορα. Και οι επεμβάσεις των μεγάλων δυνάμεων δημιουργούσαν επιπλέον προβλήματα. **Η χώρα δεν ήταν ποτέ ανεξάρτητη. Βρισκόταν υπό κηδεμονία. Σήμερα δεν είναι;***

*Αλλά και από εγχώριους εθνοσωτήρες ο λαός χόρτασε. Δε μας έλειψαν. Η Ελλάδα ελάχιστα χρόνια έζησε σε συνθήκες ευημερίας. **Οι περιπέτειες, οι πόλεμοι, τα πραξικοπήματα, οι χρεοκοπίες είναι η κυρίαρχη κατάσταση στη σύγχρονη***

ελληνική ιστορία. Οι εθνοσωτήρες ευδοκιμούν πάντα σε τέτοιες καταστάσεις και παραμονεύουν όπως τα ζιζάνια ανάμεσα στο σιτάρι. Εμφανίζονται ως μεσσίες που υπόσχονται να απαλλάξουν τον λαό από τα δεινά του. Ο λαός τους πιστεύει και διαρκώς την πατάει. Χρειάζονται τα ζιζανιοκτόνα, αλλά φοβάμαι πως δεν αρκούν. Δεν ξέρω αν είναι εφικτό να ενωθούμε ως μια γροθιά. Ίσως να υπήρχε μια ελπίδα, αν όλα τα πολιτικά κόμματα ομονοούσαν και πάλευαν μαζί για να βρουν μια λύση στην τραγωδία. Προς το παρόν, το καλύτερο που έχουμε να κάνουμε είναι να αρχίσουμε από τον εαυτό μας. Ο καθένας ας πράξει το καθήκον του, όπως ο καθηγητής Ρωμανός Σεργίδης του βιβλίου ξεσκεπάζει διαχρονικά τις πομπές και τη διαπλοκή του πολιτικοοικονομικού κατεστημένου, όπως ο αστυνόμος Αποστόλου προσπαθεί με ιεραποστολική προσήλωση να φτάσει στην αλήθεια.

Αν πιστεύαμε πραγματικά στον εαυτό μας ως άτομα, ως πολίτες, ως έθνος, θα αφήναμε τα πράγματα στο πολιτικο-οικονομικό σκηνικό να φτάσουν μέχρι το σημείο να χρειάζονται “μαγικά ξόρκια” δια χειρός της τρόικας, για να βρούμε το “μίτο της Αριάδνης” προκειμένου να πραγματοποιήσουμε την έξοδο από το λαβύρινθο, στον οποίο έχουμε περιέλθει και εξακολουθούμε να παραμένουμε με τη συγκατάθεσή μας;

Όλα αυτά τα χρόνια δε σεβαστήκαμε καθόλου τον εαυτό μας. Έχουμε ευθύνη όλοι, όχι μόνο το πολιτικό και οικονομικό κατεστημένο. **Η τραγωδία μας ως έθνος είναι πως αφήσαμε εν λευκώ τη διαχείριση της χώρας σε μερικές οικογένειες και στον στενό τους κύκλο, σε μια ολιγαρχία. Οι ρίζες της εξουσίας τους πάνε πολλά χρόνια πίσω. Η σύμπραξή τους με τα οικονομικά συμφέροντα –πολλές φορές είναι το ίδιο και το αυτό– μας έφεραν εδώ. Ληλάτησαν τη χώρα. Και στην καλύτερη περίπτωση, αν υπήρξαν ορισμένοι που ήθελαν πραγματικά να υπηρετήσουν τον λαό, αποδείχτηκαν ανίκανοι.**

*Ο Ρωμανός Σεργίδης, απευθυνόμενος στους φοιτητές του στο αμφιθέατρο, χρησιμοποιεί πολύ σκληρά λόγια στο βιβλίο, παραλληλίζοντάς τους με τους ληστές του 19ου αιώνα: “Οι ληστές ζουν και βασιλεύουν, όπως ο Χατζησταύρος του Αμπού, ο Τάσος του Καλλιγά. Δέστε πώς κατάντησαν τη χώρα. Χρειάστηκαν διακόσια χρόνια για να μας φέρουν εδώ. Πάντα οι ίδιοι, μεταμφιεσμένοι προβατόσχημοι λύκοι. Κάθε κόμμα κι ένας αρχιλήσταρχος με τα πρωτοπαλίκαρα, το συγγενολόι, τις κουμπαριές, τους σταυραδελφούς, τα τσελιγκάτα, τις στρούγκες, τους κλεπταποδόχους τους. Τα λύτρα και τις μίζες, το μαύρο χρήμα. Ε, καμιά φορά χτίζουν κι εκκλησιές, όπως κάθε καλός ληστής την εποχή της ληστοκρατίας, για να ρίχνουν στάχτη στα μάτια του κόσμου ή πραγματικά για τη σωτηρία της ψυχής τους. Τους έχουν ανάγκη τα ξένα πολιτικά και οικονομικά συμφέροντα, αυτοί που απειλούν κάθε τόσο, αυτοί που ουσιαστικά ελέγχουν τη χώρα. Είναι οι Προκρούστηδες, οι Πιτυοκάμπτες, οι Σκίρωνες της εποχής μας. Ένα μέρος, ίσως το μεγαλύτερο από τη λεία, τη λυμούρα, δηλαδή το πλιάτσικο, καταλήγει σ’ αυτούς. Πάρτε το χαμπάρι. **Η πολιτική σήμερα είναι βιομηχανία συγκεκαλυμμένης ληστείας. Μαζί τα φάγαμε;**”. Μπορεί η χώρα με αυτά τα δεδομένα να σταθεί στα πόδια της;*

Κατά τη διάρκεια της συγγραφής του βιβλίου, επισκεφθήκατε τα μέρη όπου περιπλανήθηκαν στο παρελθόν, οι λεγόμενοι “Αρβανιτάκηδες” και οι όμηροί τους. Τι είναι αυτό που πυροδότησε μέσα αυτή η διαδρομή; Υπήρξε κάποιο αόρατο νήμα που σας συνέδεσε με εκείνη την εποχή, προκαλώντας σας έντονα συναισθήματα;

Πρόκειται για μια συγκλονιστική και συγκινητική ιστορία. Γνώριζα για τη Σφαγή του Δήλεσι από τα φοιτητικά μου χρόνια. Η Σφαγή στο Δήλεσι είναι πάντα μια

υποσημείωση στην ιστορία του 19ου αιώνα. Θέλοντας να ζήσω σε έναν βαθμό αυτή την περιπέτεια, ακολούθησα τα ίχνη των ομήρων και των ληστών στο Πικέρμι, τη Μονή Πεντέλης, τον Ωρωπό και το Συκάμινο. **Από διάφορες πηγές έμαθα πώς έζησαν εκείνοι οι πρωταγωνιστές της ιστορίας τις τελευταίες μέρες τους, ποιες ήταν οι σχέσεις των θυτών με τα θύματά τους, ποιες ήταν οι τελευταίες σκέψεις τους.**

Η Σφαγή στο Δήλεσι είναι σημαντική παράμετρος του βιβλίου. Έπρεπε λοιπόν να επισκεφθώ αυτά τα μέρη, αν ήθελα να είμαι τίμιος προς τον αναγνώστη. Έπρεπε το βιβλίο να αποκτήσει αληθοφάνεια. **Έτσι περπάτησα σ' αυτές τις περιοχές και συνεπαρμένος από την ιστορία, άρχισα να τους βλέπω μπροστά μου, ζωντανούς ανάμεσα στα ερείπια, αμνούς και λύκους ανάκατους να προετοιμάζονται για τη μεγάλη σφαγή.** Κάπως έτσι, η ιστορική πραγματικότητα μπλέχτηκε με τη μυθοπλασία. Θα μπορούσε να είχε γραφτεί ως ιστορικό βιβλίο ή αμιγώς ιστορικό μυθιστόρημα για την εποχή εκείνη. Αλλά νομίζω πως η αξία του βιβλίου έγκειται στον παραλληλισμό ή την αντιπαράθεση των δύο εποχών, στην υβριδική του υπόσταση.

Υπάρχει ένα γνωμικό που λέει πως “ο ορισμός της παράνοιας είναι το να κάνεις το ίδιο πράγμα συνέχεια και να περιμένεις άλλο αποτέλεσμα”. Πιστεύετε ότι κάτι τέτοιο συμβαίνει και αυτή τη στιγμή που μιλάμε, από πλευράς της κυβέρνησης της Ελλάδας και των υπολοίπων πολιτικών κομμάτων;

Όλες οι κυβερνήσεις, όλες οι πολιτικές δυνάμεις έχουν απογοητεύσει τον λαό. Κανείς δε νοιάζεται πραγματικά γι' αυτόν. Υπηρετούν συμφέροντα και ιδεοληψίες. Οι ιδεολογίες τους έχουν καταρρεύσει, δεν μοιάζουν πια με πολιτικά κόμματα αρχών, αλλά με φατρίες που έχουν ως κύριο χαρακτηριστικό τους τη νομή της εξουσίας. Δεν υπάρχει η διάθεση να προσπαθήσουν για κάτι καλύτερο, μάλλον δεν υπάρχει και η ικανότητα. Και δεν υπάρχει και η φαντασία, που, πιστεύω, είναι απαραίτητη στην πολιτική. **Συνεπώς, αυτό που συμβαίνει είναι η επιμονή σε μίαν αυτιστική**

πολιτική που επιβάλλει διαρκώς μέτρα χωρίς κανένα απολύτως αποτέλεσμα. Η πολιτική τους απέτυχε παταγωδώς. Χρειάζεται ένας νέος δρόμος. Ζητείται Ελπίς.

Ένας από τους βασικούς ήρωες του μυθιστορημάτός σας, ο καθηγητής Νεοελληνικής Ιστορίας, Ρωμανός Σεργίδης, διδάσκει το μάθημα: **“Πολιτική-πολιτικοί-ληστεία-τρομοκρατία”**. Κατά πόσο θεωρείτε ότι συνδέονται αυτοί οι όροι σήμερα; Βρισκόμαστε, άραγε προ των πυλών μιας νέας **“Ληστοκρατίας”**;

Ο Σεργίδης τελειώνει πάντα τις διαλέξεις του στο αμφιθέατρο με μια μόνιμη επωδό: **“Οι κλέφτες θα ξοφλήσουν από τα βουνά και θα κατέβουν στις πόλεις”**. Η φράση αποδίδεται στον γνωστό ληστή του Μεσοπολέμου Γιαγκούλα. **Το πολιτικό και τραπεζικό σύστημα λεηλάτησε τον λαό και τη χώρα. Γι’ αυτό φτάσαμε εδώ.** Ο Σεργίδης μέσα από το μάθημά του επιδιώκει να ξεσκεπάσει διαχρονικά αυτή τη συμπαιγνία. Και επιστρατεύει πλήθος ιστορικών γεγονότων και αποδείξεων για τη στενή σχέση ανάμεσα στους πολιτικούς και τους ληστές του 19ου αιώνα. Κι αυτό θα το πληρώσει ακριβά. Το σύστημα δε θα τον ανεχτεί. **Το ιστορικό φαινόμενο της ληστείας του 19ου αιώνα δεν υφίσταται πια. Αλλά η ληστεία καλά κρατεί. Οι ληστές με τη γραβάτα, “οι ληστές των πόλεων” είναι χειρότεροι από τους Αρβανιτάκηδες.** Η απληστία τους δεν έχει όρια. Δε χρειάζονται πια κουμπούρες και γιαταγάνια.

Οι ληστές του 19ου αιώνα είχαν μπέσα. Πολλοί βγήκαν στο κλαρί λόγω της αυθαιρεσίας της εξουσίας, αναγκάστηκαν. Πολλές φορές ένα μέρος από τη λεία τους, το ένα δέκατο, τη διέθεταν για τα ορφανά, τις απροστάτευτες γυναίκες, τις ανύπαντρες κοπέλες και τις αδελφές τους ως προίκα ή ακόμα σε εκκλησίες και μοναστήρια. **Παρά την αγριότητά τους, οι περισσότεροι είχαν βαθιά θρησκευτική πίστη. Κι αυτό**

συγκρατούσε πολλές φορές τη βίαιη φύση τους. Οι σημερινοί ληστές με τις γραβάτες, οι καπελάδες όπως τους ονόμαζαν οι παλαιοί ληστές, σε τι άλλο πιστεύουν εκτός από το χρήμα;

Τι είναι αυτό που θέλατε να αναδυθεί εντονότερα στην επιφάνεια μέσα από τη συγγραφή του εν λόγω βιβλίου σας;

Ήθελα να εξετάσω τις ομοιότητες ανάμεσα στις δύο εποχές (19ος αιώνας, η τρέχουσα οικονομική κρίση) και τις ιστορικές συμπτώσεις. Και ταυτόχρονα τα αίτια που οδήγησαν στο σημερινό αδιέξοδο. **Οι παθογένειες του ελληνικού κράτους** (και του ελληνικού πολιτικού και οικονομικού συστήματος) **είναι σύμφυτες με την ίδρυσή του. Είναι αυτές που επέδρασαν καταλυτικά και στην κρίση της εποχής μας. Είναι, ανάμεσα σε άλλα, οι πελατειακές σχέσεις και τα μικροκομματικά συμφέροντα, η συμπαιγνία των πολιτικών με το τραπεζικό/οικονομικό κατεστημένο.** Ταυτόχρονα, παρά τη φαινομενική του απαισιοδοξία, το βιβλίο προβάλλει μια αισιόδοξη προοπτική, το γεγονός ότι κάποιοι παραμένουν πιστοί στο καθήκον τους με όποιο τίμημα. Αυτοί είναι ο καθηγητής Σεργίδης και ο αστυνόμος Αποστόλου. **Το καθήκον και η τιμιότητα είναι αναγκαίοι παράγοντες, αν θέλουμε να ξεπεράσουμε την κρίση.**

Με την ιδιότητά σας ως άνθρωπος, ως συγγραφέας και ως καθηγητής μέσης εκπαίδευσης πώς αξιολογείτε το φαινόμενο της προσφυγιάς που παίρνει πλέον τεράστιες διαστάσεις, τόσο στην Ελλάδα, όσο και παγκοσμίως;

Το προσφυγικό κύμα είναι αποτέλεσμα της σύγκρουσης των γεωστρατηγικών συμφερόντων. **Οι μεγάλες δυνάμεις που προκάλεσαν τις συγκρούσεις θα μπορούσαν σε μερικές μέρες να θέσουν τέρμα στον πόλεμο. Αλλά δε θέλουν και έτσι θα συνεχίσουν να συμπεριφέρονται παντού στον κόσμο.** Η μεγάλη απογοήτευση προέρχεται από τη στάση της Ε.Ε. Γιατί την πιστέψαμε. Είναι ωραία τα λόγια και τα συνθήματα περί αρχών και αξιών, πάνω στα οποία στηρίχτηκε τάχα η Ε.Ε. τόσα χρόνια. Αλλά όταν υπήρξε πραγματική ανάγκη, η ανάγκη να εφαρμοστεί στην πράξη η αλληλεγγύη, οι Ευρωπαίοι έχασαν την ευκαιρία, έκλεισαν τα αυτιά και τα μάτια τους μπροστά στην ανθρωπιστική κρίση στην Ελλάδα και τώρα απέναντι στους πρόσφυγες με τον πιο σκληρό κι απάνθρωπο τρόπο. **Η Ευρώπη της ελεύθερης διακίνησης ανθρώπων, ιδεών και κεφαλαίου, απέμεινε μόνο με το κεφάλαιο και ύψωσε τείχη και φράκτες.** Η απογοήτευση είναι βαθιά και δεν ανατρέπεται εύκολα. Ο ιδεολογικός διχασμός ανάμεσα στους Ευρωπαίους εδραιώνεται. **Η ιδεολογική χρεοκοπία είναι χειρότερη από την οικονομική.** Γιατί η Ελλάδα των χιλίων προβλημάτων, με τους περιορισμένους πόρους, έπραξε το καθήκον της, επέδειξε αλληλεγγύη πάνω από τα όρια και τα βάρη που δύναται να σηκώσει.

Είναι μεγάλη υπόθεση μέσα σ' αυτή την απίστευτη κρίση να παραμείνει κανείς άνθρωπος. Τι έπρεπε να κάνουν οι πρόσφυγες από τη Συρία; Κι εγώ στη θέση τους θα έπαιρνα τα παιδιά μου και θα έφευγα. Θα τα άφηνα εκτεθειμένα σ' αυτό τον παραλογισμό του πολέμου, στις σφαγές, ανάμεσα στις αντίπαλες φατρίες που πολεμούν η μια την άλλη χωρίς να ξέρουν καλά καλά γιατί; **Κατά την τούρκικη εισβολή ήμουν τριών χρόνων. Θυμάμαι τα τούρκικα αεροπλάνα να πετούν πάνω από το χωριό μου κι εμείς να τρέχουμε να κρυφτούμε στους ελαιώνες.** Κάποιο βράδυ μπήκαμε σε ένα φορτηγό και φύγαμε για τα ορεινά χωριά, στα δάση. Για πολλά χρόνια είχα εφιάλτες. **Το να κλείνεις τα σύνορα σ' αυτά τα παιδιά που**

σου ζητούν βοήθεια είναι εξίσου εγκληματικό με τη στάση του ISIS και των εμπόλεμων ομάδων στη Συρία.

Με καταγωγή από την Κύπρο, τι πιστεύετε ότι λείπει από τους πολιτικο-οικονομικούς χειρισμούς της Ελλάδας και αδυνατεί να “κουνήσει το μαντήλι” στην τρόικα, όπως έκανε η Κυπριακή Δημοκρατία;

Η Κύπρος βγήκε από το μνημόνιο τον περασμένο μήνα. Δεν αλλάζει, όμως, κάτι. Μπορεί να μην έχουμε την τρόικα πάνω από το κεφάλι μας, αλλά τα μέτρα είναι μέτρα. Θα περάσουν πολλά χρόνια μέχρι να εξομαλυνθεί η κατάσταση. Και για να μην είμαι απόλυτα απαισιόδοξος, κάτι είναι κι αυτό, τουλάχιστον υπάρχει μια προοπτική. Η Κύπρος είναι μικρό μέγεθος, εύκολα μπορεί να βάλει μια τάξη. Στην περίπτωση μας δε νομίζω ότι μας έσωσαν τόσο οι πολιτικοοικονομικοί χειρισμοί μας, η ικανότητά μας. Αυτό που μας έσωσε κάπως ήταν η παραμονή των ρωσικών κεφαλαίων στην Κύπρο παρά τις προσπάθειες των εταίρων μας στην Ευρώπη.

Κάθε φορά που ανέβαινε μια νέα κυβέρνηση στην εξουσία στην Ελλάδα πίστευα πως θα έκανε το καλύτερο δυνατό. Την πίστωνα με τη θέληση να βγάλει τη χώρα από το αδιέξοδο. Να πολεμήσει π.χ. τη φοροδιαφυγή, την παρανομία. Και κάθε φορά απογοητευόμουν όπως όλοι μας. Τώρα πια δεν πιστεύω σε καμιά πολιτική δύναμη. Το πρόβλημα είναι πολύ μεγάλο. Οι ρίζες είναι βαθιές. Είναι ένα παγόβουνο. Κάτω από την επιφάνεια κρύβονται πολύ περισσότερα. Το κράτος φτιάχτηκε λάθος από την αρχή. Ο δημόσιος τομέας, το πολιτικοοικονομικό σύστημα, οι πελατειακές σχέσεις, η συμπαιγνία πολιτικών και οικονομικών παραγόντων, η ατιμωρησία μπόλιασαν και τη γενικότερη νοοτροπία της κοινωνίας και αναστέλλουν κάθε προοπτική για καλύτερες μέρες.

Η Ελλάδα έχει παγιδευτεί σ' έναν φαύλο κύκλο από τον οποίο αδυνατεί να σηκώσει κεφάλι. Το πολιτικό σύστημα είναι ανίκανο να χειριστεί την κατάσταση. Μόνο αν όλα μαζί τα κόμματα ομολοήσουν και σηκώσουν τα μανίκια ίσως κάτι να γίνει. Ίσως ο λαός να έπρεπε να το απαιτήσει αυτό επιτακτικά. Είναι νομίζω η μόνη λύση. Επανάσταση για να ξεπεραστούν οι διαφορές μας, να συνεργαστούμε, αν θέλετε, μια και το θέσατε στην αρχή με την Αντιγόνη, επανάσταση για να αγαπηθούμε μεταξύ μας, μια επανάσταση για την αγάπη. Χρειάζεται και η φαντασία στην πολιτική. Η τεχνοκρατική προσέγγιση έχει αποτύχει οικτρά. Η πολιτική έχει στερέψει από ιδέες. Λείπει ένας χαρισματικός πολιτικός. Τηρουμένων των αναλογιών, χρειάζεται ένα μέγεθος ανάλογο με αυτό του Ρούζβελτ στην Αμερική του 1932, μετά το κραχ του 1929. Ο Ρούζβελτ κατάφερε με το πρόγραμμά του να αντιμετωπίσει τα τεράστιο οικονομικό πρόβλημα της χώρας.

Έχετε ήδη βάλει πλώρη για το επόμενο συγγραφικό σας εγχείρημα;

Έχω έτοιμο το πλάνο για το επόμενο μυθιστόρημα. Είναι χωρισμένο σε κεφάλαια και επεισόδια, ξέρω περίπου ποια θα είναι η μορφή του, οι ήρωές του ζουν ήδη κι αναπνέουν γύρω μου, μού φωνάζουν, μπλέκονται ανάμεσα στα πόδια μου. Θα μπορούσα να αρχίσω να γράφω. Αλλά αισθάνομαι πως αυτό είναι πέρα από τις δυνάμεις μου. Πρέπει να πάρω ανάσες και την απαραίτητη απόσταση από τους ήρωες του Μίσους. Έχω όμως παλαιότερα κείμενα, μια συλλογή διηγημάτων και μια νουβέλα τα οποία ελπίζω να επεξεργαστώ το καλοκαίρι. Προτεραιότητά μου είναι η ξεκούραση και οι διακοπές. Και ασφαλώς το διάβασμα, όχι η συγγραφή για την ώρα.

*Το βιβλίο του **Αιμίλιου Σολωμού** “**Το μίσος είναι η μισή εκδίκηση**” κυκλοφορεί από τις **Εκδόσεις Ψυχογιός**.

***Πηγή φωτογραφιών:** Προσωπικό αρχείο Αιμίλιου Σολωμού

Φωτ.4: Οι ληστές που συνελήφθησαν την ημέρα που έγινε η σφαγή στο Δήλεσι.

Φωτ. 5: Ο τάφος του Έντουαρτ Λόιτ, ο οποίος ετάφη στο Κοιμητήριο των Διαμαρτυρομένων, στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών.

Φωτ. 6: Ερείπια στον Ωρωπό.

Φωτ. 7: Η Εκκλησία της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Φωτ. 8: Η δίκη των ληστών της σφαγής στο Δήλεσι.

Φωτ.9: Το βιτρό που αφιέρωσε ο λόρδος Μανκάστερ στα θύματα, στην Αγγλικανική Εκκλησία στη Φιλελλήνων.

Φωτ.10: Ακιδογραφήματα στις τοιχογραφίες της Εκκλησίας της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Φωτ.11,12: Όπως εικάζεται, τα σπίτια στα οποία έμειναν οι ληστές και οι όμηροι στο Συκάμινο.